

Maḥmūd Şuḳayr Öykücülüğü ve Başkalarının Ekmeği Adlı Öyküsünde Filistin Kadını İmajı*

 Cuma Tanık**

Atıf/©: Tanık, Cuma, Maḥmūd Şuḳayr Öykücülüğü ve *Başkalarının Ekmeği* Adlı Öyküsünde Filistin Kadını İmajı, Artuklu Akademi, 2020/7 (1), 177-192.

Öz: Filistin direnişinin yaşayan siyasi ve edebî simge isimlerinden Maḥmūd Şuḳayr, 1941'de Kudüs'ün güneydoğusundaki Cebel el-Mukebbber köyünde dünyaya geldi. Şuḳayr, bütün bir ömrünü hem siyasi hem edebî anlamda Filistin işgalinin karşısında direniş göstererek ülkesinin davasını sahiplenmekle geçirmiştir. İçinde bulunduğu siyasi faaliyetler onun edebî üretimini hiçbir zaman akamete uğratmamıştır. Zira o, siyaset ve edebiyat gibi iki uç nokta arasındaki dengeyi korumayı başarmıştır. 1961'de çalıştığı kuruma *Yeni Ufuk* dergisinin nüshalarının gelmesiyle birlikte, öykü türü başta olmak üzere edebiyat alanında günümüze kadar sürecek olan uzun yolculuğu başlamıştır. Şuḳayr'ın ilk öyküsü *Gece ve Hırsızlar* 1963 yılında *Yeni Ufuk* dergisinde yayımlanmıştır. Bu çalışmanın konusu olan *Başkalarının Ekmeği* öyküsünde de görüleceği üzere yazarın öykülerinin malzemesi, başta Filistin kadınının günlük hayattaki rolü, maruz kaldığı zorluklar ve proletarya olmak üzere ülkenin kırsal kesiminden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Modern Arap Edebiyatı, Modern Arap Öyküsü, Modern Filistin Öyküsü, Maḥmūd Şuḳayr

The Storytelling of Maḥmūd Shuḳair and Image of Palestinian Woman in the Story of the Bread of Others

Citation/©: Tanık, Cuma, The Storytelling of Maḥmūd Shuḳair And Image of Palestinian Woman In The Story of The Bread of Others, Artuklu Akademi, 2020/7 (1), 177-192.

Abstract: Maḥmūd Shuḳair, one of the living political and literary figures of the Palestinian resistance, was born in 1941 in the village of Jabal Al-Mukaber in the southeast of Jerusalem. He spent his entire life resisting the Palestinian occupation in terms of both political and literary, embracing his country's cause. His political activities have never failed to undermine his literary production. Because, he managed to balance the two extreme areas of politics and literature. In 1961, copies of New Horizon magazine came to the institution he worked. His long journey in literature which will last till today,

* Bu çalışma, 06-08 Eylül 2019 tarihlerinde Şanlıurfa'da gerçekleştirilen Uluslararası Multidisipliner Çalışmalar ve Araştırmalar Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Arş. Gör., Harran Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, cumatanik@harran.edu.tr.

especially in the genre of story starts through the acquaintance with this magazine. Shuqair's first story Night and Thieves was published in New Horizon magazine in 1963. As can be seen in the story of The Bread of Others, which is the subject of this study, the material of the author's stories consists of particularly the role of Palestinian women in daily life, the difficulties they faces and the proletariat, the rural part of the country.

Keywords: Modern Arabic Literature, Modern Arabic Short Story, Modern Palestinian Short Story, Maḥmūd Shuqair

Giriş

1941'de Kudüs yakınlarındaki Cebel el-Mukebber köyünde dünyaya gelen Maḥmūd Şuqayr, modern Arap edebiyatının yaşayan önemli simalarından biridir. Şuqayr, Nekbe (1948 Filistin Göçü)'den kısa bir süre önceye kadar köy hayatını sürdürmüştü; çobanlık, büyükbaş hayvan yetiştiriciliği ve tarım gibi işlerle uğraşmıştır. Aşiretinin Kudüs'e olan yakınlığı, köydeki yaşam tarzında görülen izolasyonu bir dereceye kadar kırmıştı. Dolayısıyla köyün şehirle olan sınırlı bağlantısı, sistematik olmasa da bir değişim fırsatı sunmuştur. Şuqayr ilk eğitimini doğduğu köyde aldı. Öğretmeni aynı köyden olan ve sonraları birçok Arap üniversitelerinde saygın bir filolog olarak ün salacak Dâvûd 'Abdiyye 'Abduh'tu. Şuqayr, öğretmeni Dâvûd'un, öğrencilerini 1952 Temmuz Devriminden sonra Mısır'a ve İngilizlere karşı slogan atmaya teşvik edişine tanıklık etmiştir. Bu da aslında, siyaseti ve ulusal eylemi öğrencilerin hayatına ve ilgi alanına dâhil eden erken bir örnek teşkil etmiştir. Şuqayr, 1947'de ailesiyle birlikte kız kardeşinin tedavisi için Kudüs'e gittiğinde, manda yönetiminin merkezi olan Kral Davud Otelinin yanında meydana gelen bir patlamaya da şahitlik etmiştir. Bu patlama, İngilizlerin ülkeden gidişini hızlandırıp, Siyonist hegemonyayı ve İsrail Devletini ilan etmek amacıyla Siyonist bir grup tarafından gerçekleştirilmişti.¹

Şuqayr lise eğitimini 1954-1959 yılları arasında Kudüs'te, 1906 yılında Osmanlılar tarafından kurulan Reşîdiyye okulunda tamamladı. 1954 yılında, henüz 13 yaşındayken sinemayla tanıştı. İzlediği ilk film, *Senûhî el-Mısrî* (Mısırlı)² adlı yabancı bir film. Şuqayr yine bu yaşlarda, aşamalı olarak yazarlığa doğru giden ilk okumalarına da başlamıştı. Babasının onu kendisiyle birlikte iş sahasına götürmesi, erken yaşlarda çalışma şartlarına ve iş hayatına adapte olmasını ve ileride öykü kahramanlarını şekillendirecek işçi sınıfını gözlemleyebilme fırsatı sağladı. Şuqayr'ın bu emekçilerle yakından temas kurması, onun işçi sınıfına karşı bir sempati kazanmasını ve sonraları Komünist Partiye katılmasını sağlamıştır. Tüm bunlar yazarın toplumsal bilincinin derinleşmesine de etki etmiştir.³

Maḥmūd Şuqayr 1959'da liseden mezun olur olmaz öğretmen olarak atanmış ve böylece iş hayatına Ramallah'tan 25 km uzaklıktaki Harbasa Beni Haris köyünde

¹ Muḥammed Hüseyn 'Ubeydullâh, *Taḥavvulâtu 'l-kişşati 'l-kaşîra fi tecribet Maḥmūd Şuqayr*, 20-21.

² Fin yönetmen Mika Waltari'nin 1945'de yayımladığı aynı adlı kitabından uyarılma bir film.

³ 'Ubeydullâh, *Taḥavvulâtu 'l-kişşati 'l-kaşîra fi tecribet Maḥmūd Şuqayr*, 20-21.

başlamıştır. Doğduğu ve iş hayatına başladığı iki köy, onun ilk öykülerinde tezahür eden köylü bilincinin şekillenmesinde önemli derecede katkı sağlamıştır. Yazar bu durumu günlüklerinde şöyle ifade eder:

Ḥubzu'l-²âḥerîn (Baskalarının Ekmeği) adlı öykü koleksiyonunda tezahür eden Filistin'in kırsal kesimine karşı olan duyarlılığımın sebebi, şüphesiz kendisini ve halkımı sevdiğim bu köyün bizzat kendisidir.⁴

Şuḳayr, 1960 yılında Şam Üniversitesine giderek Felsefe ve Sosyoloji bölümüne devam zorunluğu olmaksızın üye olarak kayıt yaptırır. Bu arada öğretmenlik mesleğini sürdüren yazar, sınavlara girmek için Şam'a gidip gelir ve böylece üniversiteden mezun olarak lisans diplomasını alır. 1961'de çalıştığı okulun kütüphanesine *el-Ufku 'l-cedid* (Yeni Ufuk) dergisinin nüshaları gelir. Şuḳayr'ın bu dergiyle tanışmasıyla birlikte, günümüze kadar sürecek olan yazarlık hayatı başlamış olur. Şuḳayr, ilk çalıştığı okuldan sonra 1963-1965 yılları arasında çalışma hayatına el-Bîreh'deki Haşimiyeye Lisesinde devam etmiştir. Takip eden yıllardaysa Kudüs'teki el-Melik Gazi Lisesinde ve Dâru'l-Eytâm Okulunda öğretmenlik mesleğini sürdürmüştür. Şuḳayr'ın ilk defa siyasetle tanışması; milliyetçiliğe yönelişi ve Baas Partisine yaklaşmasından dolayı şaşırtıcı türdendir. Ancak o, kendinden yaşça büyük olan ve kendisiyle ilk defa *Yeni Ufuk* dergisinde tanışan Muḥammed Ḥâlid el-Buṭravî'nin etkisiyle 1965'te Komünist Partiye katılır. Partiye olan üyeliği, aşamalı olarak kırsal kültürün tortularından büyük ölçüde kurtulmasına ve toplumun her kesimine karşı eleştirel bir bakış açısı geliştirmesine katkı sağlamıştır. Yazarın eleştiri anlayışı bireylerle çatışma düzeyinde seyretmemiş, aksine ılımlı bir tarzda tezahür etmiştir. Şuḳayr, görev ve sorumluklarını samimiyet, gayret ve özveriyle yerine getiren bir partizan olarak yaşamını sürdürmüştür. İşgal esnasında partiyle birlikte gizli eylem dönemini yaşamış ve Amman'a gittikten sonra da Ürdün'de gizli siyasi eylemlerin bir dönemine tanıklık etmiştir. Yine Ürdün'deyken Komünist Parti kadroları arasında yer almış ve uzun yıllar partinin merkezi komite üyeliğini sürdürmüştür. Bunun yanı sıra Ürdün Yazarlar Birliğinde sendikal faaliyetlerde bulunan yazar, başkan vekilliği görevini üstlenmiş, birliğin kapandığı 1976 yılına dek bu görevini sürdürmüştür. 1967 Haziran Savaşı sonucunda Kudüs'ün geri kalan yerleri de işgal edilince Şuḳayr, işgal altında bir yaşam tecrübesine tanıklık etmek zorunda kalmıştır. Gizli eyleme ve gizliliğe alışkın olmasına rağmen işgal güçleriyle karşı karşıya kalmış ve siyasi faaliyetlerinden dolayı ilk defa 1969'da tutuklanarak Kudüs'teki Meskûbiyye hapisanesine konulmuştur. Sonrasında Hayfa yakınlarındaki Cebel el-Kermel'deki ed-Dâmûn hapisanesine nakledilmiştir. Burada on ay kaldıktan sonra 1970'de serbest bırakılır fakat 1974'te tekrar tutuklanarak cezaevine konulmuştur. İşkence ve soruşturmadan sonra, 1975 yılında gözleri kapalı

⁴ ²Ubeydullâh, *Taḥavvulâtu 'l-kişşati 'l-kaşîra fi tecribet Maḥmūd Şuḳayr*, 22.

bir halde Lübnan sınırına uzaklaştırılana kadar Beyt Lîd hapisanesinde tutuklu olarak kalmıştır. Şukayr, birkaç ay iç savaşa tanıklık ettiği Lübnan’da bir süre ikamet etmiş, sonrasında Amman’a göç ederek orada on dört yıl kalmıştır. Daha sonra da *Mecellet Kađâyâ’s-sulm ve’l-iştirâkiyye* (Barış ve Sosyalizm Meseleleri Dergisi) Komünist Parti temsilcisi olarak Prag’a gitmiştir. Burada üç yıldan fazla bir süre kaldıktan sonra Amman’a dönmüş ve 1993’te vatanına dönene dek burada kalmayı sürdürmüştür. Şukayr, Oslo Antlaşmasının imzalanmasıyla birlikte dönüş izni verilen bir yazar dalgasıyla birlikte, on sekiz yıllık bir sürgünden sonra vatanına geri dönmüştür. Ülkesine döndükten sonra Filistin Kültür Bakanlığında emekli olana kadar çalışmış, sonrasında adı Halk Partisi olarak değiştirilen partisinin saflarında faaliyetlerini sürdürmeye devam etmiştir. Öbür yandan gazetecilik ve medya alanlarında çalışan yazar, kültürel ve toplumsal faaliyetlerinin yanı sıra bir süre *et-Ṭalî’a* gazetesinin yayın yönetmenliğini sürdürmüştür. Şukayr bugün, eski şehirden 5 km uzaklıkta bulunan ve Kudüs’ün bir mahallesine dönüştürülmüş köyünde ikamet etmektedir.⁵

Maḥmûd Şukayr’ın particilik ve siyasi tecrübesi, dahası onun milli hareket içindeki kesintisiz faaliyetleri, edebi faaliyetlerini bazen kesintiye uğratsa da sonlandırmamıştır. İçinde bulunduğu siyasi ortam, edebiyatını besleyen bir kaynak mahiyetinde olmuş, dahası ufkunu genişletip, siyaset ve hayat tecrübesini geliştirmesi için bir araç haline gelmiştir. Şukayr, kendisini hem siyasi hem edebi anlamda geliştirebilmek adına çeşitli kaynaklara erken bir dönemde ulaşmıştır. Yazar, okuma deneyimini üyesi olduğu parti ve siyasi görüşüyle uyuşan şeylerle sınırlamayarak, yazarlığın, partizan edebiyatın kısıtlamadığı, farklı ve kültürlü bir ruha muhtaç olduğunun bilincinde olmuştur. Bu bilinç ona, edebi üretim ve siyasi düşünce arasında bir denge kurmasını sağlamıştır. Böylece dönemin birçok yazarına olumsuz yönde etki eden ideolojinin doğrudan etkisinden sıyrılmıştır. Şukayr, ilk dönemlerden itibaren öykü yazarlığının ideolojiden tamamen farklı bir yol olduğunu idrak etmiştir. Dolayısıyla yazma tecrübesini siyasi bir propaganda olmaktan kurtarmış ve siyasetin ve particiliğin doğrudan etkisinden uzak tutmuştur.⁶ Fakat bu, yazarın kurmaca ve düşünce hayatı yönünden particilikten ve siyasi görüşlerinden tamamen soyutlanmış olduğu anlamına gelmez. Aksine bu durum yazarın, kurmaca dilini ideolojik dilden nasıl ayırdığıyla ilgilidir.

I. Maḥmûd Şukayr’ın Öykücülüğü

Söylencelerden halk öykülerine, masallardan fıkralara, yaşam öykülerinden en kaba terimle halkın “iyi bir hikâye” dediği metinlere kadar uzanan öykü türünün geçmişi son derece uzundur. İnsanoğlunun yaratılış öyküsündeki Habil ve Kabil de birer kısa öykü kahramanıdır. Modern anlamda öykü türünün öncüleri ise aynı yıl

⁵ Ubeydullâh, *Taḥavvulâtu’l-kişşati’l-kaşîra fî tecribet Maḥmûd Şukayr*, 23.

⁶ Ubeydullâh, *Taḥavvulâtu’l-kişşati’l-kaşîra fî tecribet Maḥmûd Şukayr*, 25-26.

(1809) dünyaya gelen Gogol ve Edgar Allan Poe kabul edilmektedir.⁷ Arap edebiyatında ise modern öykünün doğuşu 19. yüzyıla tekabül etmektedir. Söz konusu türde ilk örneği veren yazar, Mısırlı Muḥammed Teymûr (1892-1921)'dur. Onun 1917'de yazmış olduğu *fi'l-Kitâr* (Trende) öyküsü, ilk modern öykü olarak kabul edilmektedir.⁸ Modern Filistin öyküsü ise daha geç bir dönemde gelişmeye başlamıştır. Filistin'de kısa öykü türünün gelişimi üç aşamada ele alınmaktadır: 1- Doğu merhalesi; 1923'ten 1948'e kadar olan süreci kapsar. 2- Kuruluş ve sanatsal tekâmül merhalesi; bu dönem 1948'den 1967'ye kadar olan dönemi kapsamaktadır. Bu dönem, *romantik dönem* olarak da adlandırılmaktadır. 3- Günümüz Filistin öyküsü; bu döneme *gerçekçi (realist) öykü dönemi* de denilmektedir.⁹

Modern Filistin öyküsü, 19. yüzyıl burjuvazisinden bir grup yazar aracılığıyla gelişme göstermiştir. Bu kentsoylular, Avrupa'dan ithal edilen gazete, matbaa, dernek ve kuruluşlar gibi burjuvazi kültürüne ait araçları ellerinde tutmaları sayesinde edebi üretim sahasında kendilerini göstermişlerdir. Haşim Bâğî, modern Filistin öyküsünün yapı, şekil ve içerik açısından Batı öyküsünü taklit ettiğini, dolayısıyla tamamen romantik akım üzerinden geliştiğini ifade etmektedir. Bâğî, Filistin öyküsünün doğuşuna yol açan iki faktörden bahsetmektedir: Birincisi bu türe geleneksel edebiyat türlerinden farklı olarak bakılması, ikincisi ise bu dönem öykü yazarlarının öyküyü sosyal bir oryantasyon aracı olarak görmeleridir.¹⁰ Bu anlamda Ḥalîl Beydes (1874-1949), modern Filistin öyküsünün kurucu ismi olarak kabul edilmektedir. Onun en ünlü öyküsü, Anṭuan İlyâs'ın 1924'te Mısır'da yayımladığı *Mesârihu'l-ezhân* (Zihin Sahnesi)'dir. Ḥalîl Beydes Filistin'de tercümenin ve modern öykünün öncüsü olarak sayılmaktadır. Modern Filistin öyküsünün doğuşunda rol alan diğer bir şahıs Maḥmûd Seyfuddîn el-Îrânî (1914-1974)'dir. el-Îrânî'nin toplam altı öykü koleksiyonu yayımlanmıştır. Yazarın ilk öykü koleksiyonu sayılan *Evvlu'ş-şavi'*ın 1948'den önceki dönem öykü edebiyatının gelişmesinde büyük katkısı olmuştur. Necâtî Şiddî ve Cebra İbrâhîm Cebra, Filistin öyküsünün diğer öncüleri kabul edilmektedir. Dünya edebiyatlarını kaynak dillerinden yahut tercüme aracılığıyla okuyan bu yazarlar, diğer Arap ülkelerinde, özellikle Mısır'da 20. yüzyılın başlarında yazılmış öykü örneklerinden geri kalmayan telif eserler ortaya koymuşlardır. Bu öykülerde genel olarak doğruluk, vefa ve ihanet gibi toplumsal ve ahlaki konular işlenmiştir. Öykülerdeki üslup, erken dönem öykü eserlerine kıyasla son derece gerçekçidir.¹¹

Maḥmûd Seyfuddîn el-Îrânî'nin sonraki öykülerinde biçim ve içerik yönünden yeni gelişmeler görülmüştür. Onun öykülerinde sıradan insanların kişisel bunalımları ve insanlık dramı gerçekçi bir üslupla yer edinmiştir. Bu değişim Cebra

⁷ Herbert Ernest Bates, *Yazınsal Bir Tür Olarak Kısa Öykü*, 2. bs. (İstanbul: Bilge Kültür Sanat, 2013), 4.

⁸ Yıldız, Musa. "Arap Edebiyatında İlk Modern Öykü: Muhammed Teymur'un fi'l-Kitâr'ı". Nüsha, II/4 (2002): 46.

⁹ Delâl Huseyn "Anbetâvî, "el-Kışsatu'l-fileştîniyye.. en-Neş'e ve't-tetavvur", <http://alrai.com/article/720723.html> (Erişim Tarihi: 17.01.2020).

¹⁰ "Anbetâvî, "el-Kışsatu'l-fileştîniyye.. en-Neş'e ve't-tetavvur", <http://alrai.com/article/720723.html>

¹¹ "Anbetâvî, "el-Kışsatu'l-fileştîniyye.. en-Neş'e ve't-tetavvur", <http://alrai.com/article/720723.html>

İbrahîm Cembrâ'nın öyküleri için de söz konusu olmuştur. Cembrâ'nın 50'li yılların başlarında yazmış olduğu öyküleri şiirsel özellikleriyle ön plana çıkmıştır. Semîr Şuqayr, Cembrâ'nın *‘Arağ* (Ter) adlı koleksiyonuyla İdvâr el-Ḥarrât'ın *Ḥîṭân ‘âliye* (Aşılmaz Duvarlar) adlı öykü koleksiyonunun biçim ve içerik anlamında aynı düzeyde olduğunu ifade etmiştir. Söz konusu dönemde öne çıkmış diğer öykü yazarlarını şöyle sıralamak mümkündür: Abdulḥamîd Yâsîn, Aḥmed Şâkir el-Kurmî, Muḥammed Edîb el-‘Âmirî, ‘Ârif el-‘Azûnî, Yuḥanna Zikrat, Reşîd ed-Dicânî ve İskender el-Ḥûrî. Uzun öykü türünde yazarlar arasında Abdulḥalîm Abbâs ve İshâk Mûsâ el-Ḥuseynî'yi de saymak gerekir. Bu yazarların öykülerinde genellikle Filistin halkının trajedisini, sıkıntıları ve toplumsal problemleri ele alınmıştır. Nekbe'den sonra Filistin öyküsü romantizm, romantik-gerçekçilik ve en sonundaysa romantik-sembolizm olmak üzere çeşitli edebi akımların içine dâhil olmuştur. 50'li yıllarda Filistin öyküsünün gidişatı, Semîra ‘Azzâm'ın ve öykülerinde yeni bir yöntem benimseyen; işgal edilmiş vatana ağlayıp dövünmeden uzak bir üslupla Filistin insanının trajedisini işleyen Ğassân Kenefânî'nin tecrübesiyle yeni bir boyut kazanmıştır.¹²

Filistin'de 60 kuşağı yazarları eserlerini Kudüs menşeli *Yeni Ufuk* dergisinde yayımlamışlar ve bu eserlerin Filistin öyküsünün gidişatı üzerinde birçok etkisi olmuştur. Bu dergiye dâhil olmayan yazarlarsa Batı edebiyatını kaynağından ya da tercüme aracılığıyla okuyarak realizm akımından etkilenmişlerdir. Bu yazarların başında Necîb Maḥfûz, Yûsuf İdrîs ve Zekeriyâ Tâmir gelmektedir. Bu kuşak yazarları, büyük ölçüde klasik öykünün şartlarıyla bağlantılı bir yazma geleneği sürdürmüşlerdir. Dolayısıyla eski sözcüklerden uzak öğretici bir dil tercih edip halk hikayelerinden de ilham almışlardır. Diyaloglarda lehçe kullanarak, gerçeği hayalle harmanlama, özgür çağrışımlar ve anlatımda anımsatmak gibi modern tekniklerin kullanılması konusunda da ihtiyatlı davranmışlardır. Nekbe sonrası öykü yazarları, eserlerinde köy ve kamptaki insanların yaşamlarına odaklanarak, Filistin sorununu ağlama ve yakınmadan uzak cesur bir üslupla işlemişlerdir. Yazarlar toplumsal harekete önem verip bunu bir değişim aracı olarak görmüşlerdir. Bu yüzden topluma yakın olmaya çalışıp, değişim için halkı bilinçlendirme ve teşvik etmek misyonu yüklenmişlerdir. Bu dönem öyküsünü üç akım içerisinde değerlendirmek mümkündür; birincisi düşmana karşı mücadele/direnış akımı; sevgi/umutsuzlukla mücadele akımı ve ulusal bilinç/bozuk realite karşı direniş akımı. Dönemin en meşhur öykücüler arasında Şubḥî Şahrûrî, Nemr Serḥân, Muḥammed Ebû Ğarbiyye, Mâcid Ebu Şerâr, Maḥmûd eş-Şerîf, Ḥikem el-Bel‘âvî, Maḥmûd Şuqayr ve Yaḥyâ Yaḥlef gibi yazarları saymak mümkündür. 1967 Hezimetini her alanda olduğu gibi Filistin edebiyatında da büyük etkiler yaratmıştır. En önemlisi de Ğassân Kenefânî'nin fitilini ateşlediği direniş edebiyatına karşı açık bir taraf tutma eğilimi edebiyatta görülmeye

¹² ‘Anbetâvî, “el-Ḳışşatu'l-fileştîniyye.. en-Neş‘e ve't-tetavvur”, <http://alrai.com/article/720723.html>

başlamıştır. Bu taraf tutma eğiliminin gücü, Filistin direniş örgütlerinin işgale karşı üstlendiği rolün büyümesiyle daha da artmıştır. Tam da bu dönemde direniş adı altında yazdığı birçok öyküyle Ğassân Kenefâni'nin bilhassa öykü alanında yıldızı parlamış oldu. Kenefâni'nin öykülerinin başlangıçta sanatsal estetikten uzak olmasının nedeni, genelde direniş ve devrimle ilgili hazır düşünceleri sunmaya meyilli bir üslup sergilemiş olmasıdır. Hezimet sonrasında öykü yazımı biçim ve içerik açısından birtakım değişikliklere uğramış, en önemlisi artık öykü, yalnızca anlama yoğunlaşan geleneksel anlatım tarzından arınmıştır.¹³

Filistin öyküsünü üst seviyelere taşıyan yazarlardan biri de Maḥmūd Şuḳayr'dır. Şuḳayr'ın işgalle mücadele tecrübesi ve bu etkenlerin kendi şahsiyetini tüketmesine karşı temkinli davranışı dikkate değer bir durumdur. Bu durum, Filistinli yazarın geçmişten deneyimlediği, dünyadaki diğer yazarların tecrübesine benzemeyen bir örnek teşkil etmiştir. Şuḳayr, çok zor şartlarda kendini yetiştirmiştir. Batı edebiyatını iyice kavrayan yazar, edebiyat tecrübesini besleyecek sanat, sinema ve tiyatro gibi alanlarla da ilişki kurmuştur. Arapça dergileri takip eden Şuḳayr, sınırlı imkânlardan her zaman faydalanmaya çalışmış ve bu çabasından saygıyı hak edecek nitelikli bir yazarlık deneyimi damıtmıştır. Şuḳayr'ın eserlerinde sosyalist gerçekçiliğin yanı sıra Amerikan ve Batı edebiyatının etkisini; özellikle Ernest Hemingway ve Steinbeck'in etkisini görmek mümkündür. Bu etkilenme yazara geniş bir bakış açısı kazandırmıştır. Şuḳayr, farklı edebi meşreplerden kaliteli örnekler inceleme fırsatını yakalayarak, sosyalizmle alakalı ekollerle kendini sınırlamayıp ön yargılardan sıyrılmaya çabalamıştır.¹⁴

Maḥmūd Şuḳayr, Amerikan edebiyatıyla olan ilişkisinin başlangıcıyla ilgili şunları aktarmaktadır:

Selahattin caddesinin yakınındaki Amerikan Enformasyon Merkezine sık sık uğradım. Merkezin Arapça-İngilizce iki dilli birçok kitabın mevcut olduğu bir kütüphanesi vardı. Kütüphaneden Ernest Hemingway, Erskine Caldwell ve John Steinbeck'e ait ünlü kitap ve romanlar ödünç alırdım. Kütüphanede aynı zamanda solu çarpıtmaya ve zayıflatmaya karşı argümanlar sunan kitaplar da mevcuttu. Yirmi bir yaşındayken Hemingway'i okumaya başladım. Ama keşke çok daha önce okusaydım. Okuduğum ilk öykü ve romanlarıyla birlikte okurun dikkatini cezbeden bir yazarla karşı karşıya olduğumu anladım. Kolay gibi görünen zor ve muğlak üslubuna, çoğu zaman fiille başlayan anlatı cümlelerine, metnin arkasına sinsice gizlenme yöntemine ve yazdıklarını tarafsız görünen bir üslupla okura aktarmasına hayran kaldım! Hemingway ve Steinbeck'ten Arapçaya

¹³ cAnbetâvi, "el-Kişşatu'l-fileştîniyye.. en-Neş'e ve't-tetavvur", <http://alrai.com/article/720723.html>

¹⁴ cUbeydullâh, *Tahavvulâtu'l-kişşati'l-kaşîra fi tecribet Maḥmūd Şuḳayr*, 25.

çeviriler yaptım. Hemingway'in "Askerin Dönüşü" ve Steinbeck'in "Yılan" öykülerini Arapçaya çevirip Yeni Ufuk dergisinde yayımladım.¹⁵

Şuşayr, Batı edebiyatının öncülerinden sayılan Hemingway'in de öykücülüğüne değinerek şunları aktarmaktadır:

Hemingway'in öykülerini okuduğumda, öykü başlıklarının seçimindeki doğallık dikkatimi çekti; "Temiz, İyi Aydınlatılmış Bir Yer", "Köprüdeki Yaşlı Adam" vb... Okuru esir alan imaya dayalı cümleleri ve anlatı üslubu; dahası sanatsal bir eseri yaratma aşamasına ortak olmak için muhayyilesini harekete geçirmesi dikkate değerdı. Hemingway okura her şeyi söylemez! Eleştirmenlerinin söylediği gibi o, suyun yüzeyinde yalnızca küçük bir kısmını gösterip geri kalanını ise okyanusun derinliklerine gizleyen buz dağı ilkesini esas alır.¹⁶

Şuşayr'ın edebiyat yolculuğu, *Leyl ve luşuş* (Gece ve Hırsızlar) adlı ilk öyküsünün 1962'de, kendisinin ve birçok Filistin ve Ürdünlü öykücünün de tanınmasında önemli bir rol oynayan, Kudüs'te bir dönem yayın hayatını sürdüren *el-Ufuku'l-cedid* (Yeni Ufuk) dergisinde yayımlanmasıyla başlamıştır. Söz konusu dergide yayın hayatını sürdüren yazarlar, *Cilu'l-ufuku'l-cedid* (Yeni Ufuk Kuşuğı) sıfatıyla tanınmışlardır. Dergi kapandıktan sonra bu yazarların öyküyle olan bağlantıları çeşitli amaçlarla kopmuş; kimisi siyasete dâhil olmuş, kimisi başka edebî türlere ilgi duymuş, kimisi de hayatın bilinmezleri içinde kaybolup gitmiştir. Maħmüd Şuşayr, böylesine bir ortamda, birçok sosyal ve siyasi görevine rağmen takip eden yıllarda öykü yolculuğunu sürdürmeye devam etmiştir. Bu da onun yaratıcılığa ve yazmaya olan bağlılığını açıkça ortaya koymaktadır. Şuşayr, bu uzun soluklu yazma serüveninin gerisinde on adet öykü kitabı ve *Feresu'l-âile* (2013), *Mediħ li-nisâi'l-âile* (2015) ve *Zilâlu'l-âile* (2018) başlıklı üç roman bırakmıştır. Bunların dışında, yazarın Kudüs'teki yaşamından izler sunan yayımlanmış günlükler ve hatıratlardan da bahsetmek mümkündür. Şuşayr'ın çocuk edebiyatı alanında üretmiş olduğu yirmiden fazla hikâye ve tiyatro oyununu da unutmamak gerekir.¹⁷

Maħmüd Şuşayr'ın edebiyat yolculuğu, niceliksel bir yolculuktan ziyade niteliksel bir yolculuktur. Yazar bu yolculuğunda farklı yeni türlerin önemini idrak ederek, yaratıcılık endişesi taşıyan bir öncü olarak yazarlığını sürdürmüş ve sürdürmeye devam etmektedir. Şuşayr, *Yeni Ufuk Kuşuğı* döneminde "gerçekçi öykünün" öncülüğünü yaparak öyküyü, 1950'lerde sıkça rastlanan romantik öykünün havasından kurtarmıştır. Şuşayr, "çok kısa öykü" türüne geçiş yaptıktan sonra 1986

¹⁵ Ubeydullâh, *Tahavvulâtu'l-kışşati'l-kaşira fi tecribet Maħmüd Şuşayr*, 25.

¹⁶ Ubeydullâh, *Tahavvulâtu'l-kışşati'l-kaşira fi tecribet Maħmüd Şuşayr*, 26.

¹⁷ Ubeydullâh, *Tahavvulâtu'l-kışşati'l-kaşira fi tecribet Maħmüd Şuşayr*, 19-20.

yılında yayımladığı *Tukûs li'l-mer'eti's-şakiyye* (Mutsuz Kadının Ritüelleri) adlı öykü koleksiyonu, yeni bir yazma türüne ve deneyimine önemli bir örnek teşkil etmiştir.¹⁸

Yazar bu eserlerini, saf öykü ve olağan özellikleriyle roman türünden farklı olarak “ardışık öyküler” diye adlandırdığımız birbiriyle bağlantılı ve uyumlu “küçük anlatı birimlerine” dönüştürmüştür. Şuḳayr “ardışık öyküler” deneyiminden hemen önce *Şüret Şâkîrâ* (Şakira'nın Resmi) ve *İbnet Haletî Kundülizâ* (Teyzemin Kızı Condoleezza) adlı öykü koleksiyonlarında tezahür eden “absürd öyküler” türünü de deneyimlemiştir. Bu türsel çeşitlilikle yazar, Filistin ve dünya gerçeğini, sanatsal zevk ve eleştirel bir görev arasında topladığı yaratıcılık ruhuyla gözlemlene gücüne kavuşmuştur.¹⁹

Maḥmūd Şuḳayr 1967'den önce yazdığı öykülerinde Filistin'in kırsal kesimini farklı açılardan yansıtmıştır. Öykü kahramanları genel olarak hayatta tutunabilmek için çalışıp didinen; adaletin hüküm sürdüğü daha iyi bir yaşamı düşleyen sıradan köylülerdir. Şuḳayr, köydeki zengin ve fakir kesim arasındaki toplumsal tutarsızlıkları şuurlu bir şekilde öykülerinde işlemiştir. Köylü çiftçilerin maruz kaldığı sınıfsal ve toplumsal baskıyı, yaşadıkları sefil hayatı, şehirdeki pazarlarda nasıl ucuz iş gücüne dönüştüklerini tüm çıplaklığıyla okura sunmuştur. Yazarın umut bağladığı fakir köy halkı, onun öykülerinde özel bir yer tutar. Şuḳayr'ın bu duyarlılığını şüphesiz kendisinin de köyde doğup büyümüş bir birey olmasına bağlamak mümkündür.²⁰

Nazım Hikmetin de çevirmeni olan Filistinli siyasetçi, şair ve yazar Tevfik Ziyâd, Şuḳayr'ın *Hubzu'l-âherîn* (Baskalarının Ekmeği) adlı öykü koleksiyonuna yazdığı önsözde yazarın öykücülüğüne şu şekilde değinmektedir:

Maḥmūd Şuḳayr'ın öyküleri insan sevgisi, sebatkâr bir ruh, toplum bilinci ve geleceğe dair bitimsiz bir umutla temayüz eder. Şuḳayr'ın 1967'deki zulüm ve ardından gelen işgalden sonra kaleme aldığı öykülerindeyse dinamik bir üslup, aşırı bir hareketlilik ve devrimci bir tavır ön plana çıkmaktadır. İçerik açısından öyküler ele alındığında, işgale ve sınırsız suçlarına karşı halkın duyduğu kutsal öfke, işgale karşı ulusal ve uluslararası ısrarcı duruşu ve işgalden kurtulmak için her türlü fedakârlığa karşı eğilim göstermesi gibi ayırt edici unsurlar görmek mümkündür.²¹

Maḥmūd Şuḳayr'ın *Hubzu'l-âherîn* (Baskalarının Ekmeği) adlı öykü koleksiyonu 60'lı yılların ilk yarısından izler taşır ve Filistin'in toplumsal durumunu kurmaca diliyle tarihe geçmiştir. Yazar öykülerinde, 50'li ve 60'lı yılların Filistin kırsal kesiminin toplumsal durumunu anlatı sahneleriyle okura sunmuştur. Şuḳayr, Filistin toplumunun geçirdiği değişim hareketini; İngiliz mandası ve Siyonist işgali

¹⁸ Ubeydullâh, *Tahavvulâtü'l-kışşati'l-kaşîra fi tecribet Maḥmūd Şuḳayr*, 104.

¹⁹ Ubeydullâh, *Tahavvulâtü'l-kışşati'l-kaşîra fi tecribet Maḥmūd Şuḳayr*, 233-234.

²⁰ Ubeydullâh, *Tahavvulâtü'l-kışşati'l-kaşîra fi tecribet Maḥmūd Şuḳayr*, 266.

²¹ Maḥmūd Şuḳayr, *Hubzu'l-âherîn*, (Kudüs: Menşûrat Salahu'd-dîn, 1975), 2.

gibi dış etkenlerin Filistin toplumunu nasıl etkilediğini ve bu etki sonucunda Filistin toplumunun neden diğer toplumlar gibi doğal bir gelişim gösteremediğini ustalıklı aktarmıştır. Koleksiyonda yer alan öykülerin genel özelliği, dönemin Filistin kırsal kesiminin çeşitli yönlerini, çoğu zaman köy ve kırsal kesimle ilişkilendirilen romantik bakış açısından tamamen sıyrılmayarak, gerçekçi bir üslupla yansıtmıştır. Öykülerin bir diğer özelliği ise, okuru etkileyecek bir konu aracılığıyla, gerçeği yarı belgesel bir şekilde tasvir etmesidir.²²

II. *Hubzu'l-âherîn* (Başkalarının Ekmeği) Öyküsü

Şukayr, kendisini okuruyla ilk kez tanıştıran koleksiyonu *Hubzu'l-âherîn* (Başkalarının Ekmeği)'i en büyük başarısı olarak kabul etmektedir. Nitekim bu koleksiyon, yazarın sonrasında yetişkin ve çocuklar için yazacağı yaklaşık kırk beş eser için bir başlangıç noktasını teşkil etmiştir. Bu çalışmanın konusu olan ve koleksiyona da adını veren *Başkalarının Ekmeği* öyküsü, yazarın 1961-1966 yılları arasında *Yeni Ufuk* dergisinde yayımlanmış ilk öykülerinden birisidir. Söz konusu öykü, gazete ve dergilerde defalarca yayımlanmış, yayımlandığı dönemde geniş bir yankı uyandırmış ve sonuçta yazara ödül getirmiştir.²³

Öyküde yazar, cinsiyetçilik olgusunu ve Arap toplumunun kadının toplumsal statüsüne olan bakışını kurmaya bir dille eleştirmektedir. Öyküde köy kadınının çalışma hayatında karşılaştığı zorlukları ve erkekler tarafından maruz bırakılan cinsel istismarı konu edinir. Ayrıca yoksul kırsal kesimin yaşadığı hayata ışık tutar ve köy halkının acı gerçeğe karşı direnişini ve mücadelesini okura sunar. Bunun yanı sıra köylü bireylerin kentle olan ilişkisini de konu edinir. Kent görüntüsü, söz konusu öykünün de yansıttığı gibi acımasız ve korkunçtur. Merhametsizdir ve her fırsatta istismar edicidir. Köylülere karşı olan küçük düşürücü bakışını asla gizlemez. Öyküde üzüm satıcısı olan çiftçi bir kadın üzümleri satmak ve ailesinin bazı zaruri ihtiyaçlarını gidermek hayaliyle şehre iner. Burada köy kadını mücadelecisi olarak gösterilir. Nitekim kadının bir üzüm bağı kiralayıp bakımını üstlenmesi, sonrasında bağdan elde ettiği ürünleri şehre inip pazarlaması, içinde bulunduğu toplumun baskıcı bakış açısına maruz kalmayı göze aldığını gösterir. Bu fotoğraf, bir değişime işaret eder; şehirde ilişkiler yalnızca erkeklerle sınırlı değildir artık. İhtiyaç ve yoksulluk, kadının topluma karışıp ticari faaliyetlere katılımını sağlamış, kadının iş yapış tarzında bulunmasına yol açmıştır. Ayrıca kadının, daha iyi bir yaşam için elinden gelen katkıyı sunmasının olağan kabul edilmesi, okurun dikkatine sunulan bir diğer noktadır.²⁴

²² Ubeydullâh, *Tahavvulâtü'l-kışşati'l-kaşira fi tecribet Maḥmūd Şukayr*, 32.

²³ Ubeydullâh, *Tahavvulâtü'l-kışşati'l-kaşira fi tecribet Maḥmūd Şukayr*, 3.

²⁴ Ubeydullâh, *Tahavvulâtü'l-kışşati'l-kaşira fi tecribet Maḥmūd Şukayr*, 31-33.

Kadın çiftçinin karşısına çıkan erkek karakter, üzüm sepetinin tamamını satın alacağını iddia ederek aslında kadını ayartmaya çalışır. Üzümleri satın alacağı anda, üzümleri koyacağı bir kabının olmadığını ve kadından üzüm sepetinin tamamını taşıyıp evine getirmesini söyler. Eve vardktan sonra kadın, üzümleri tartmaya çalışır ama o esnada adam, kadına cinsel istismarda bulunur. Adamın el kol hareketlerine karşı kadın direnir ve yaptığı para teklifini reddeder. Ama kadın, üzümleri satmak hayaliyle erkeğin bu tavırlarına karşı soğukkanlı davranır. Kadının evli ve bir oğlunun olduğunu söylemesine rağmen adam arzusundan vazgeçmez ve kadının üzerine gitmeye devam eder. Ancak kadın direnir ve adama ağır küfürler savurur. Sonunda adam, kadının şahsında çiftçilere ağır hakaretler eder ve kadını evinden kovar.²⁵

Erkeğin gözünde kadın, fakir bir çiftçi ve saygıyı hak etmeyen biridir. O ancak cinsel arzu ve isteklerinin bir parçasıdır. Bu açıdan bakıldığında şehir, güvenli değildir ve temiz görünüşüne rağmen kuşkulu bir yerdir.

Şuḳayr, öyküsünde zengin ve yoksul kesimin yaşam standartları arasındaki farkı okuyucuya aktarır. Kadın kahramanın adamın evine girer girmez gördüğü lüks eşyalar ona köhne evini hatırlatır:

Görkemli demir bir kapıdan içeri girdi. Evinin sofasını ve eskimiş tahta kapısını hatırladı. Işıltılı basamaklara tırmandı. Evin dış kapısı açıldı ve oradan geniş bir salona geçti. Kendi kendine duyulur bir sesle konuştu. (Peygambere salat olsun. Bu saray...) Salonun etrafında işlemeli parlak tahta kapılar vardı. Kapı yarıldı ve içerinden bir ışık belirdi. Pencerenin üstündeyse pespembe perdeler.²⁶

Kadın, zengin adamın evinden ayrıldıktan sonra kasabanın kızlarının vereceği tepkiyi düşünür. Burada yazar, kadın kahramanın kendiyile yaşadığı çekişmeyi iç monolog tekniğiyle aktarır:

Kasabanın kızları üzüm sepetinin gittiği gibi geldiğini ve elbisenin yırtıldığını görünce ne derler? Birbirlerine göz işareti yapıp, kendi aralarında fısıldaşırlar. Sonra da bu ayıp ortaya çıkacak, kocan da her şeyi öğrenecek.

Kadın daha sonra ağlar bir vaziyette Şam kapısından şehre girer. Burada da belediye memuruyla karşılaşır ve bulunduğu yerin turistlerin uğrak yeri olduğunu ve satış yapmanın yasak olduğunu söyler. Böylece köylü kadın, memurun da hem sözlü hem de fiili saldırısına maruz kalır. Otoritenin, fakir ve yoksul insanları her fırsatta ezmek isteyişi, belediye memurunun şu diyalogunda tezahür eder:

²⁵ Ubeydullāh, *Taḥavvulātu'l-kişşati'l-kaşira fi tecribet Maḥmūd Şuḳayr*, 45.

²⁶ Öyküden yapılan alıntıların çevirisi araştırmacıya aittir. Öykünün Türkçe çevirisinin tamamı için Mahalle Mektebi dergisinin Kasım-Aralık 2019 sayısına bakılabilir.

Memur, kaldırımın üzerindeki üzüm tanelerine gözlerini dikti. Sonra da insanların yüzüne, sanki kendisini onaylamalarını istercesine canavarca baktı.

Öküz çiftçiler... Ne diyelim!”

Burada memurun ve zengin adamın çiftçileri öküz diye nitelemesi, zenginlerin ve otoritenin çiftçilere karşı müşterek küçümseyici bakışını yansıtır.

Bundan sonra öykü, akşam vakti kadının kasabaya dönüşüyle devam eder. Yazar, kadının kasabaya dönüşünü okuru heyecanlandıran bir üslupla tasvir eder. Ayrıca yazar, kadın kahramanın ismini ilk defa burada aktarır. Böylece ana kahramanın isminin Hatice olduğu okur tarafından öğrenilmiş olur. Burada tasvirler o kadar canlı ve içtendir ki okur, Hatice'nin heyecanına ortak olur adeta.

Akşamın karanlığı zanlı bir şahıs gibi yaklaşıyordu. Hatice'ye toprak yolda adeta sürünerek yürüyordu. Kasaba uzaktan bir mezarlık gibi görünüyordu kendisine. Arkasındaysa şehrin ışıkları korkunç hayaletlerin gözleri gibi parlıyordu. Her yerini saran soğuk bir titreme hissetti. Sepet, bir musibet gibi kafasına çökmüştü. Sepetin içinde komşuları için aldığı bazı ihtiyaçlar vardı; şimdi tedirginlikle bekliyorlardı.

Hatice kasabaya dönerken korku ve endişe içindedir. Çünkü karşılaşacağı kişilerin nasıl tepki vereceğini düşünür durur. Ayrıca komşularının kasabada yayacakları dedikodulardan da endişelidir. Sonunda kasabaya varır. Yazar, kahramanın kasabaya giriş sahnesini de çok çarpıcı bir şekilde aktarır ve okurun heyecanını bir kat daha artırır.

Kasabaya yaklaşmıştı. Sokaklardan arı vızıltısına benzer belli belirsiz sesler yayılıyordu. Korkuyla etrafına baktı. Yürü, yürü... Sokağı dikkatlice geç... Bir engerek yılanı gibi sokağa sızdı. Kimseye görünmemeyi arzuladı. Damarlarında umutsuzluk atıyordu.

Burada yazarın tasvirlerine kahramanın iç monologları karışır. Bu da anlatımı daha çekici ve güçlü kılmıştır. Sonunda Hatice, oğlu İsmail ve oğlunu emanet ettiği komşusu Ayşe ile karşılaşır. Ardından Hatice, oğlunun elinden tutarak eve doğru yola koyulur. Öykünün sonu, yazarın çiftçilere karşı olan sevgisini ve çiftçilere karşı umudunu gözler önüne serer.

Çiftçilerin kakhahaları, derelerin şırıltısı gibi hoştur. Ve masum hikâyeleri sevgi ve güvenle sokakların havasını doldurur. Hatice, hayat pınarının içinde yeniden fişkıracığını hissetti.

Yazarın söz konusu öyküsü, dramatik bir öykü türüne örnektir. Dramatik öykülerde anlatım, genellikle başkarakterin zihnine odaklanır. Okura karakterin iç çatışmaları, sorgulamaları, karar vermeleri, kararlarından dönüşleri ilk elden sunulur. Kurmaca kişinin belleğine odaklanan okur, orada çoğu zaman iç monolog, kimi zaman iç diyalog biçiminde sahnelenen âdeta tek kişilik bir oyun seyreder.²⁷ Öykü, tanrısal bir bakış açısıyla sunulmakla birlikte yazar, yer yer gösterme tekniğini de kullanır. Yazarın söz konusu öyküsünde gerçekliğe olabildiğince sadık kaldığı ve onu en yakın bir biçimde yansıttığı görülür. Bunda en önemli etkenlerden biri, yazarın anlatımda içten, doğal ve canlı bir dil kullanması, gündelik dilden faydalanması ve yeri geldiğinde argo ifadelerle yer vermiş olmasıdır.

Sonuç

1941’de Filistin’de dünyaya gelen Maḥmūd Şuḳayr, hayatının ilk evresini ve sonrasını Filistin işgaline tanıklık ederek geçirmiştir. Onun böylesi bir ortamda yetişmesi hem siyasi hem edebi anlamda Filistin işgaline karşı direniş göstermesine neden olmuş, bu iki alanda sayısız faaliyet göstermiş ve arkasında roman, öykü ve çocuk edebiyatı türlerinde olmak üzere onlarca eser bırakmıştır. Şuḳayr’ın edebiyat serüveni, ilk öyküsü *Leyl ve Luşûş* (Gece ve Hırsızlar)’un *Yeni Ufuk* dergisinde yayımlanmasıyla başlamıştır. Şuḳayr’ın öyküleri genel olarak işçi ve kadın hakları, Arap dünyasının içinde bulunduğu buhran, sosyal ve siyasal durumlar, köy ve kent ikilemi ve özellikle Filistin işgali gibi malzemelerden beslenmiştir.

Bu çalışmanın konusu olan *Başkalarının Ekmeği* öyküsünde yazar, köylü kadın üzerinden köy ve kent çatışmasını ele almıştır. Köydeki bir üzüm bağının bakımını üstlenen ve hasat zamanı üzümleri toplayıp satmak için şehir merkezine götürülen öykü kahramanı Hatice, bulunduğu ataerkil ortamın zor şartlarıyla karşı karşıya kalmış ve erkekler tarafından hem sözlü hem de fiili istismara uğramıştır. Öyküde yazar, Ortadoğu özelinde kadın-erkek ilişkilerini gözler önüne sererken, kadının toplumsal hayatta var oluşunun kabul edilemez hiçbir tarafının olmadığını da altını çizmiştir. Nitekim Hatice, her ne kadar günün sonunda köye eli boş dönmüş olsa da yazar, köylü kadına karşı olan bitimsiz umudunu öykünün son cümlelerinde açığa vurmuştur.

Şuḳayr’ın yazma serüveninde yeni tür denemeleri de son derece dikkat çekicidir. Onun *kişaş mutevâliye* (ardışık öyküler) türünde yazdığı kısa kısa öyküler, benzerine az rastlanan bir tür denemesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Arap edebiyatında başlı başına bir zenginlik olan yazarın bu eserleri, incelenmeye ve tanınmaya değerdir.

²⁷ Oktay Yivli, *Kısa Öyküde Yöntem Cemil Süleyman Uygulaması* (Konya: Çizgi Kitabevi, 2015), 33-34.

Kaynakça

- Anbetâvî, Delâl Huseyn. *el-Kişşatu'l-fileşîniyye en-Neş'e ve't-tefavvur*, <http://alrai.com/article/720723.html> (Erişim Tarihi: 17.01.2020).
- Bates, Herbert Ernest. *Yazımsal Bir Tür Olarak Kısa Öykü*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat, 2013.
- Palabıyık, Adem. “Toplumsal Cinsiyet’e Sosyolojik Bir Yaklaşım: Ortadoğu’nun Halleri”. *Doğu Batı*, 16/63 (2012-13): 223-255.
- Şukayr, Mahmûd. *Hubzu'l-âherîn*. Kudüs: Menşûrat Salahu'd-din, 1975.
- Tosun, Necip. *Modern Öykü Kuramı*. Ankara: Hece, 2014.
- Ubeydullâh, Muhammed. *Tahavvulâtî'l-kışşati'l-kaşîra fi tecribet Mahmûd Şukayr*. Doha: Dâr Ezmine li'n-neşr ve't-tevzîc, 2014.
- Yivli, Oktay. *Kısa Öyküde Yöntem Cemil Süleyman Uygulaması*. Konya: Çizgi Kitabevi, 2015.
- Yıldız, Musa. “Arap Edebiyatında İlk Modern Öykü: Muhammed Teymur’un fi'l-Kitâr’ı”. *Nüsha*, II/4 (2002): 45-57.

**The Storytelling of Maḥmūd Shuqair and Image of Palestinian Woman in the
Story of the Bread of Others**

Citation/©: Tanık, Cuma, The Storytelling of Maḥmūd Shuqair And Image of Palestinian Woman In The Story of The Bread of Others, Artuklu Akademi, 2020/7 (1), 177-192.

Extended Abstract

Maḥmūd Shuqair, one of the living political and literary figures of the Palestinian resistance, was born in 1941 in the village of Jabal Al-Mukaber in the southeast of Jerusalem. Shuqair spent his entire life resisting the Palestinian occupation in terms of both political and literary, embracing his country's cause. For example, first she joined the People's Party then the Communist Party in 1965 and played an active role in the country's politics. However, his political activities have never failed to undermine his literary production. Because, he managed to balance the two extreme areas of politics and literature.

Maḥmūd Shuqair started his teaching profession as soon as he finished high school in 1959. In the meanwhile, he enrolled in the Department of Philosophy and Sociology at the University of Damascus in 1960 and successfully completed the department simply by just going to the exams. In 1961, copies of *al-Ufuqu al-jadīd* (New Horizon) magazine came to the institution he worked. His long journey in literature which will last till today, especially in the genre of story starts through the acquaintance with this magazine. Shuqair continued his literary activities under the name *Jilu al-ufuqi al-jadīd* for a long time (New Horizon Belt) along with many of his contemporaries. Shuqair's first story *Layl and luşūş* (Night and Thieves) was published in New Horizon in 1963.

As can be seen in the story of the Bread of Others, which is the subject of this study, the material of the author's stories consists of particularly the role of Palestinian women in daily life, the difficulties they faces and the proletariat, the rural part of the country.

Maḥmūd Shuqair is one of the authors who took the Palestinian story to the highest levels. It is noteworthy that Shuqair's experience of fighting toward occupation and his cautious behavior against these factors consuming his own personality. This is an example that the Palestinian writer has experienced from the past, unlike any other writer in the world. Shuqair is a writer who has trained himself in very difficult conditions. The writer, who has a good understanding of Western literature, has also made contact with fields such as art, cinema and theater that will feed his literary experience. Following the Arabic magazines, Shuqair has always tried to take advantage of limited opportunities and distilled a qualified writing experience that deserves respect for this effort.

In addition to socialist realism in the works of Shuqair it is possible to see American and Western literature influence; especially the effects of Ernest Hemingway and Steinbeck. This influence has given the author a broad perspective. Shuqair had the opportunity to analyze quality examples from different literary charms. Therefore, he tried not to limit himself only to the schools related to socialism but strived to eliminate from prejudices.

Shuqair's literary journey starts with the publication of his first story *Layl and luşūş* (Night and Thieves) in 1962 in the magazine of *al-Ufuqu al-jadīd* (New Horizon), which plays an important role in the recognition of himself and many Palestinian and Jordanian storytellers, and which continues its publishing life in Jerusalem. The authors who continued their publication life in the mentioned magazine were known by the name *Jilu*

al-ufuqi al-jadid (New Horizon Generation). After the magazine was closed, the links of these authors with the story were broken for various purposes; some were involved in politics, some were interested in other literary genres, some were lost in the puzzlers of life.

In such an environment, Maḥmūd Shuqair continued his story journey in the following years despite his many social and political duties. This clearly reveals his dedication to creativity and writing. Behind this long-running writing adventure, Shuqair left ten short story books and three novels titled *Faras al-āila* (2013), *Madīḥ li nisāi al-āila* (2015) and *Zilāl al-āila* (2018). Apart from these, it is also possible to talk about published diaries and memoirs that provide traces of the author's life in Jerusalem. It also should not be forgotten that more than twenty stories and theater plays produced by Shuqair in the field of children's literature.

The literary journey of Maḥmūd Shuqair is a qualitative rather than a quantitative journey. Realizing the importance of different new genres on this journey, the author continued and continues to be a pioneer with creativity concerns. Shuqair pioneered the "realistic story" during the *New Horizon* and saved the story from the air of the romantic story that was common in the 1950s. After Shuqair switched to the "very short story" genre, his collection of stories titled *Ṭuqūs li al-mar'ati al-shaqiyya* (Rituals of the Unhappy Woman), published in 1986, constitutes an important example for a new type of writing and experience.

Maḥmūd Shuqair reflects the rural areas of Palestine from different angles in his stories he wrote before 1967. Story heroes worked hard to keep alive in general; They are ordinary peasants who dream of a better life in which justice prevails. Shuqair treats the social inconsistencies between the rich and poor in the village consciously in his stories. He presents the class and social pressure that peasant farmers are exposed to, their miserable life, and how they turned into cheap labor in the city markets with all its nudity. Poor villagers with whom the author pins his hopes on them holds a special place in his stories. Undoubtedly, you can choose to connect this sensitivity to a person who was born and raised in the village.

The story collection of Maḥmūd Shuqair's *Ḥubz al-āḥarīn* (Bread of Others) carries traces from the first half of the 60s and the social status of Palestine — with fictional language — goes down in history. In his stories, the author presents the social situation of the Palestinian rural areas of the 50s and 60s with narrative scenes. Shuqair skillfully conveys the change movement of the Palestinian society; how external factors such as the British mandate and the Zionist occupation affect the Palestinian society and as a result of this influence the Palestinian society cannot develop naturally like other Arab societies.